

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ КОЛЕДЖ**

ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ

**ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни**

підготовки молодшого спеціаліста
зі спеціальності:

**5.05070205 «Обслуговування та ремонт електроустаткування
автомобілів і тракторів»**

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Харківський державний політехнічний коледж

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: І.А. Калита, викладач першої категорії

Обговорено та рекомендовано методичною радою Харківського державного політехнічного коледжу

«____» _____ 20____ року, протокол № _____

Голова методичної ради коледжу

_____ (В.О. Величко)
(підпис)

ВСТУП

Навчальна програма нормативної навчальної дисципліни «Основи філософських знань» складена на підставі державних стандартів освіти (освітньо – професійної програми підготовки молодшого спеціаліста).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичне світорозуміння, загальні принципи буття і пізнання, ставлення людини до світу, система її узагальнених поглядів на світ у цілому і своє місце в ньому.

Вивчення філософії, її духовного досвіду є дуже важливим для формування світогляду студентів, має надати їм можливість замислитися над одвічними філософськими проблемами людини: життя і смерті, добра і зла, щастя і нещастя, сенсу людського буття, загальнолюдськими цінностями.

Міждисциплінарні зв'язки: «Соціологія», «Правознавство», «Культурологія», «Історія України», «Всесвітня історія», «Людина і світ», «Українська література», «Світова література».

Програма навчальної дисципліни має таку структуру:

Модуль I. Філософія

Вступ. Філософія, її предмет, гуманістичний зміст та призначення.

Змістовий модуль 1. Релігієзнавство. Еволюція і типи релігій. Поняття та структура релігії. Релігійна свідомість.

Змістовий модуль 2. Історія розвитку філософської думки.

Змістовий модуль 3. Онтологія – філософський зміст проблеми буття.

Особливості філософського осмислення буття. Людське усвідомлення реальності. Філософське вчення про розвиток. Свідомість.

Змістовий модуль 4. Гносеологія – проблема розвитку людського пізнання.

Змістовий модуль 5. Соціальна філософія та філософія історії.

Змістовий модуль 6. Філософська антропологія – людина та її буття як предмет філософського осмислення.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. **Метою** вивчення навчальної дисципліни «Основи філософських знань» є необхідність дати студентам цілісне уявлення про специфіку філософського знання, особливості вирішення філософією проблем, які хвилювали і продовжують хвилювати людство, навчити студентів філософському осягненню дійсності, залучити до надбань і досягнень світової та української філософської думки, мати уявлення про генезис та формування світового історико-філософського процесу з багатогранністю світоглядних та методологічних позицій різних шкіл й напрямків, щоб бути в змозі мати та обґрунтовувати власну світоглядну позицію, показати існуючі уявлення щодо людини, її міста та ролі у світі і суспільстві, виховання національної та релігійної толерантності, гуманізму, визнання життя за головну цінність в суспільстві.

1.2. **Основним завданням** вивчення дисципліни є формування знань і вмінь молодшого спеціаліста відповідно до вимог освітньо-професійної програми, освітньо-кваліфікаційної характеристики та реалізація загальноосвітніх компетенцій, а саме:

- оволодіння студентом основами філософських знань, що допоможе йому стати фахівцем, який уміє широко і глибоко мислити і діяти самостійно;
- розкриття гуманістичного смислу і призначення філософії як квінтесенції духовного розвитку людства;
- формування у студентів історико - філософського мислення, наукового світогляду;
- прагнення зберегти та поповнити культурну спадщину своєї країни та людства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи філософських знань» студент повинен **знати**:

- місце філософії в системі людського пізнання та духовної діяльності, її роль в життєвому самовизначенні людини;
- основні напрямки історико-філософської думки, класичну і сучасну вітчизняну та світову філософію;
- філософські способи мислення, основні філософські принципи, поняття і категорії;
- предмет філософії, його особливості, характерні риси філософського мислення;
- історичні типи світогляду;
- структуру і функції філософії;
- місце філософії в системі людського пізнання та духовної діяльності;
- основні філософські концепції релігії, їх особливості;
- структуру релігії та релігійної свідомості;
- еволюцію і історичні форми релігій та їх специфічні особливості;
- історію і сучасний стан релігій в Україні;
- філософські школи стародавніх Індії та Китаю;
- в чому полягає відмінність між поняттями «антична філософія» та «давньогрецька філософія»;
- проблематику основних філософських шкіл античної філософії, їх найперших представників та термінологічне означення їх позицій.

- загальні особливості середньовічного типу філософствування та основні етапи розвитку середньовічної філософії;
- особливості гуманізму як феномену європейської історії;
- які саме зміни відбулись у християнському світобаченні в епоху Відродження;
- якими були провідні змістові акценти у ренесансній філософії;
- зміст і спрямованість провідних проблем у філософії Нового часу;
- особливості тлумачення людини й суспільства у філософії Нового часу;
- чому німецьку класичну філософію виділяють у окремий період розвитку новоєвропейської філософії;
- на яких світоглядних засадах були створені великі філософські системи німецької класики;
- основні філософські ідеї К. Маркса та Ф. Енгельса;
- якими були умови формування найперших теорій некласичної філософії;
- переваги та недоліки некласичної філософії у порівнянні із класичною;
- класифікацію провідних напрямів філософії XIX - XX ст.;
- чим була зумовлена провідна проблематики антропологічних напрямів;
- які філософські ідеї перш за все та яскраво окреслювали особливості духовних процесів та суспільного життя людства у XX ст.
- загальні особливості української філософії, і основні етапи її розвитку;
- основні функції, що їх виконує поняття буття у філософії;
- послідовність категоріальних визначень буття в історії європейської філософії;
- відмінності між філософським та науковим розумінням буття;
- зміст основних концепцій походження свідомості, її структуру та функції;
- основні види, рівні та форми пізнання;
- філософські позиції, що виникають на ґрунті тлумачення можливостей людського пізнання та значення для нього його окремих складових;
- існуючі у філософії тлумачення істини, її співвідношення із життєвою правдою людини;
- предмет і завдання філософії історії;
- проблематику філософії історії та особливості її історичного формування;
- структуру та особливості функціонування духовного життя суспільства;
- суттєві ознаки культури та основні ознаки цивілізації;
- причини протистояння культури та цивілізації в історії людства;
- які саме проблеми сучасної цивілізації та чому називаються глобальними;
- у якому сенсі буття людини проблематичне;
- зміст понять «буття людини», «життя людини» та «існування людини»;
- що постає в якості найперших цінностей людського буття;
- основні виявлення свободи людини;
- основні аспекти, в яких розкривається співвідношення смерті та людського безсмертя.

Студент повинен **вміти**:

- на основі знання філософії опанувати самостійний стиль мислення;
- формувати свою власну позицію;
- застосовувати набуті знання при аналізі загальних проблем сьогодення;
- користуватись різноманітними методами дослідження філософських питань;
- аргументовано відстоювати свої погляди, брати участь у дискусії;
- користуватися категорійно-понятійним апаратом філософської науки;
- вести пошуки та знаходити відповіді на головні питання людського буття;
- орієнтуватися в структурі курсу, розуміти специфіку філософського осмислення дійсності;
- характеризувати типи світогляду;
- пояснити гуманістичний зміст і призначення філософії;
- давати визначення поняттям: «філософія», «онтологія», «гносеологія», «аксіологія», «світогляд», «метафізика», «діалектика»;
- розуміти і пояснювати особливість релігійної свідомості;
- обґрунтовувати власну світоглядну позицію щодо значення релігії в житті людини;
- давати визначення поняттям: «релігія», «релігієзнавство», «релігійна свідомість», «культ», «догмат», «конфесія», «монотеїзм», «політеїзм»;
- доводити необхідність толерантного ставлення до різних релігійних конфесій;
- давати визначення поняттям: «Веди», «даршана», «настика», «нірвана», «сансара», «карма», «брахман», «інь та янь», «піднебесна країна», «архе», «атом», «космос», «софістика», «ідея», «атараксія»;
- давати визначення поняттям: «схоластика», «номіналізм», «реалізм», «апологетика», «томізм», «неотомізм», «абсолют», «дух»;
- проводити порівняння античного типу культури та філософії із середньовічним типом;
- давати визначення поняттям: «теоцентризм», «антропоцентризм», «гуманізм», «гносеологія», «геліоцентризм», «пантеїзм»;
- пояснити особливості ренесансної трансформації християнського світосприйняття;
- давати визначення поняттям: «емпіризм», «раціоналізм», «сенсуалізм», «індукція», «дедукція», «суб'єктивний ідеалізм», «монізм», «дуалізм», «деїзм», «релігія і моральність»;
- пояснити сутність та ціннісні виміри людського життя в епоху Нового часу та доби Просвітництва;
- визначати зміст основних філософських позицій, що сформувались у епоху Нового часу;
- виділяти та пояснювати принципові новації у філософських ідеях цієї епохи;
- давати визначення поняттям: «трансценденталізм», «апріоризм», «антиномія», «суспільне буття», «діалектичний та історичний матеріалізм», «антропосоціогенез»;
- простежувати логіку розвитку проблематики у німецькій класичній філософії;
- аналізувати філософію марксизму;

- давати визначення поняттям: «воля», «екзистенція», «ірраціональне», «позитивне», «абсурд», «несвідоме», «парадигма», «сублімація», «феномен», «сцієнтизм»;
- проводити порівняння вихідних ідей класичної та некласичної філософії;
- виділяти провідні теми у філософських напрямках та течіях XIX - XX ст.;
- пояснити особливість та самотність української філософії;
- аналізувати вплив української філософії на вітчизняну історію і громадську думку;
- давати визначення поняттям: «буття», «монізм», «дуалізм», «субстанція», «рух», «час», «простір»;
- проводити порівняння класичного та некласичного розуміння буття;
- аргументовано демонструвати переваги та недоліки основних концепцій походження свідомості;
- давати визначення поняттям: «судження», «умовивід», «індукція», «дедукція», «моделювання», «ідеалізація», «аналіз», «синтез», «узагальнення», «абстрагування», «експеримент»;
- співставляти між собою життєво-досвідне, наукове та художньо-мистецьке пізнання, виділяти їх переваги та недоліки;
- пояснювати відмінність між поняттями істини і правди;
- давати визначення поняттям: «закон», «закономірність», «випадковість соціальних відносин», «стихійність соціальних відносин», «соціум», «суспільство».
- пояснювати конкретними прикладами прояви в розвитку історії елементів прогресу, регресу, руху в замкненому колі та ін.;
- бачити та пояснювати основні аспекти складності явищ культури та цивілізації;
- використовувати поняття культури та цивілізації для пояснень певних подій сучасного життя;
- оцінювати прояви глобальних проблем сучасної цивілізації в сучасному українському суспільстві;
- використовувати ієрархічну будову основних складових людського способу буття для самооцінки та оцінки реальних процесів життя;
- проводити зв'язки між поняттями «людина – індивід – особа – особистість»;
- самостійно використовувати основні прояви свободи для пояснення складних ситуацій людської діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 54 години/ 1,5 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль І. Філософія

Вступ. Філософія, її предмет, гуманістичний зміст та призначення

Предмет філософії. Структура світогляду. Історичні типи світогляду та їх характеристика. Специфіка міфологічного та релігійного світоглядів. Філософія як теоретична форма світогляду. Філософія і наука. Структура філософського знання. Основні функції філософії. Основне питання філософії. Специфіка філософського знання, гуманістичний зміст і призначення філософії.

Змістовий модуль 1. Релігієзнавство. Еволюція і типи релігій. Поняття та структура релігії. Релігійна свідомість

Філософські концепції природи релігії. Поняття та структура релігії. Релігія як соціально – історичний феномен. Соціальні функції релігії. Поняття та структура релігійної свідомості. Еволюція і типи релігій (історичні форми релігії). Провідні(світові) та локальні релігії, релігійні конфесії та напрями. Розвиток релігії в Україні, особливості сучасної релігійної ситуації.

Змістовий модуль 2. Історія розвитку філософської думки

Тема 1. Філософія Стародавнього світу.

1.1. Східна філософія.

Проблема «Схід – Захід» в сучасній філософії та культурології. Особливості східного та західного типів філософствування. Канонічні джерела, світоглядні ідеї та філософські школи Стародавньої Індії (неортодоксальні школи - джайнізм, буддизм, чарвака – локаята; ортодоксальні школи - санкхья, йога, вайшешика, ньяя, міманса, веданта. Канонічні джерела, світоглядні ідеї та філософські школи Стародавнього Китаю (даосизм, конфуціанство).

1.2. Антична філософія.

Особливості, умови формування та етапи розвитку античної філософії. Розвиток ідей в античній натурфілософії (Мілетська школа: Фалес, Анаксимандр, Анаксимен. Піфагор та його школа. Геракліт Ефеський. Елейська школа: Ксенофан, Парменід, Зенон. Атомістична теорія Левкіппа і Демокрита). Ідеї та представники класичної античної філософії: софісти, Сократ, Платон і Арістотель. Загальні риси, провідні школи та ідейні здобутки пізньої античної філософії (Епікур та епікурійці. Стоїцизм. Скептицизм. Кінізм. Неоплатонізм та закінчення античної філософії).

Тема 2. Філософія Середніх віків.

Радикальні зміни у світогляді при переході від античності до Середньовіччя. Теоцентризм. Роль християнської патристики у формуванні ідейних засад середньовічного світобачення. Квінт Тертулліан, Климент Олександрійський, Оріген, Северин Боецій. Августин Блаженний. Схоластика і містика як провідні напрями середньовічної філософії. Реалізм та номіналізм. Фома Аквінський. Томізм та неотомізм.

Тема 3. Філософія епохи Відродження.

Загальні особливості і характерні ознаки культури і світогляду епохи Відродження, новий акцент філософських проблем. Основні напрями філософії Відродження: гуманізм, антропоцентризм, гносеологія, натурфілософія. Основні ідеї та представники філософії Відродження: гуманістичний антропоцентризм(Данте Аліг'єрі, Ф. Петрарка, Л. Валла), ренесансний платонізм (М. Кузанський, М. Фічіно, Дж. Піко делла Мірандола),натурфілософія (Л. да Вінчі, М. Коперник, Н. Макіавеллі, М. Монтень, Дж. Бруно, Г. Галілей).

Тема 4. Філософія Нового часу та доби Просвітництва.

Особливості духовних процесів та розвитку філософії в епоху Нового часу. Розвиток методології та гносеології у філософії Нового часу. Провідні філософські позиції в тлумаченні пізнання (Ф. Бекон, Р. Декарт, Д. Локк, Дж. Берклі, Д. Юм). Онтологія Нового часу про світобудову та місце в ній людини(Б. Спіноза, Г. Лейбніц). Антропологічні та соціальні ідеї у філософії Нового часу(Б.Паскаль, Т. Гоббс). Філософія Просвітництва про місце і роль людини в світі(Ш. Монтеск'є, Ж – Ж. Руссо, Вольтер, Д. Дідро, П. Гольбах, К. Гельвецій).

Тема 5. Німецька класична філософія.

Особливості німецької класичної філософії і її місце в історії новоєвропейської філософії. Вихідні ідеї філософії І. Канта – засновника німецької класичної філософії. Розвиток ідей в німецькій класичній філософії після І.Канта (Й.Фіхте, Ф. Шеллінг). Філософія Г.Гегеля: вчення про Абсолютну ідею. Система філософії Гегеля. Діалектична логіка. «Антропологічний принцип» у філософії Л.Фейєрбаха. К. Маркс, Ф. Енгельс. Марксизм. Матеріалістичне розуміння історії. Історичний та діалектичний матеріалізм. Теорія антропосоціогенезу.

Тема 6. Посткласична європейська філософія сер. XIX – XX ст.

Зміна парадигми філософського мислення в XIX — на початку XX ст. Порівняльна характеристика вихідних ідей класичної та некласичної філософії. Ірраціоналізм. Вихідні ідеї філософії А. Шопенгауера та С. Кіркегора. «Філософія життя» Ф. Ніцше. Ідеї розроблення «наукової філософії». Позитивізм О. Конта. Аналітична філософія Б. Рассела. Напрями антропологічного спрямування – феноменологія Е. Гуссерля, екзистенціалізм (К. Ясперс, Ж – П. Сартр, А. Камю), персоналізм (Е. Муньє, М. Бердяєв). Філософія психоаналізу. З.Фрейд і його послідовники. Філософська герменевтика. М.Хайдеггер. Культурологічні напрями (О. Шпенглер, А. Тойнбі). Постмодерн. М. Фуко, Ж. Дерріда, П. Рікер. Релігійна філософія XX ст. Підсумки філософії XX ст.

Тема 7. Філософська думка в Україні.

Українська філософія як органічна складова української духовної культури. Співвідношення національної філософії та світової філософії. Загальні особливості української філософії та етапи її розвитку. Провідні філософські джерела та ідеї часів Київської Русі. Філософія українського Відродження (Юрій Дрогобич, Павло Русин, Станіслав Оріховський – Роксолан). Поява професійної філософії в Україні (К. Транквіліон – Ставровецький, Г. Смотрицький, М. Смотрицький, І. Вишенський). Особливості філософських курсів Києво – Могилянської академії (І. Гізель, С. Яворський, Ф. Прокопович). Життя та творчість Григорія Сковороди. Університетська філософія в Україні XIX ст. Філософські ідеї в українській літературі та громадсько – політичних рухах (О. Новицький, С. Гогоцький, П. Юркевич, М. Гоголь, Т. Шевченко, І. Франко, Л. Українка, О. Потебня). Особливості розвитку української філософії XX ст. (В. Зеньковський, В. Вернадський). Філософія України в радянський період. «Культурне відродження» 20 – 30-х років. Розробка філософських проблем у сучасній Україні. Місце філософії у відродженні духовної культури українського народу.

Змістовий модуль 3. Онтологія – філософський зміст проблеми буття
Особливості філософського осмислення буття. Людське усвідомлення реальності.
Філософське вчення про розвиток. Свідомість як філософська проблема.

Тема 1. Особливості філософського осмислення буття.

Функції буття у філософії. Людське усвідомлення реальності. Проблема буття в історико – філософському окресленні. Категоріальні визначення буття. Особливості класичного та некласичного розуміння буття. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття.

Тема 2. Філософське вчення про розвиток.

Поняття змін, руху і розвитку. Діалектика як загальна теорія розвитку, її структура (принципи, закони, категорії). Критика діалектики та альтернативні концепції розвитку. Філософський детермінізм, його форми і проблема причинності.

Тема 3. Свідомість як філософська проблема.

Проблема онтологічного статусу свідомості та її суттєві ознаки. Проблема походження свідомості (основні концепції). Ідеальний статус буття свідомості. Свідомість і мова. Структура та функції свідомості. Свідомість – діяльність – творчість.

Змістовий модуль 4. Гносеологія – проблема розвитку людського пізнання

Поняття пізнання та його види. Рівні та форми пізнання. Проблема істини в пізнанні. Істина та якісні характеристики знання. Методи і форми наукового пізнання. Людина і пізнання. Істина і правда.

Змістовий модуль 5. Соціальна філософія та філософія історії

Суспільство як система: основні елементи суспільного життя та їх взаємозв'язок. Основні підходи до розуміння соціуму як системи: натуралістичний, ідеалістичний, діалектико-матеріалістичний. Духовне життя суспільства. Філософія історії як напрям філософського знання: історичне формування проблематики. Філософія історії про суб'єкт, рушійні сили, умови та чинники історичного процесу. Людина та історія. Філософія і культура. Особливості сучасних проявів культури. Суттєві ознаки культури. Поняття цивілізації. Взаємозв'язок культури та цивілізації. Національні культури та культура загальнолюдська. Глобальні проблеми сучасної цивілізації.

Змістовий модуль 6. Філософська антропологія – людина та її буття як предмет філософського осмислення

Філософська антропологія – історія формування. Проблема людини і її буття в філософії. Життя, буття та існування як характеристики людини. Проблема походження людини. Співвідношення понять «людина – індивід – особа – особистість». Поняття цінностей. Вихідні цінності людського буття. Свобода і відповідальність. Проблема смерті та безсмертя людини у філософсько-світоглядному окресленні. Проблема сенсу життя.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Першоджерела:

1. Арістотель. Метафізика. – К., 2000.
2. Бекон Ф. Новый Органон // Сочинения: В 2 т. – М., 1972.
3. Бердяев Н.А. О назначении человека. – М., 1993.
4. Винниченко В. Відродження нації. У 3-х т. – К., 1996.
5. Вебер М. Протестанська етика і дух капіталізму. – К., 1994.
6. Вольтер Ф. Философия и методология истории // Историки и история. Жизнь, судьба, творчество: В 2 т. – М., 1998.
7. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. – К., 2001.
8. Гадамер Ганс-Георг. Істина і метод. Основи філософської герменевтики: В 2 т. – К., 2000.
9. Гегель Г. В.Ф. Философия истории. – СПб., 2000.
10. Гегель Г. В.Ф. Основы философии права. – К., 2000.
11. Гельвецій К. А. Про людину, її розумові здібності та виховання. – К., 1994.
12. Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. – К., 2000.
13. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть. – К., 1991.
14. Гуссерль Э. Феноменология внутреннего сознания времени // Собрание сочинений. – Т. 1. – М., 1994.
15. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. – М., 1979.
16. Декарт Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямувати свій розум і відшукати істину в науках. – К., 2001.
17. Донцов Д. Історія розвитку української національної ідеї. – К., 1991.
18. Енгельс Ф. Людвіг Фейєрбах і кінець класичної німецької філософії // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – 2-ге вид. – К., 1964. – Т. 21.
19. Енгельс Ф. Діалектика природи // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – 2-ге вид. – Т. 20.
20. Історія філософії України. Хрестоматія / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко та ін. – К., 1993.
21. Камю Ф. Бунтующий человек. – М., 1990.
22. Кант І. Критика чистого розуму. – К., 2000.
23. Кузанский Н. Об ученом незнании // Сочинения в 2-х т. – М., 1980.
24. Кьеркегор С. Страх и трепет. – М., 1993.
25. Ленін В. І. Матеріалізм і емпіріокритицизм // Повн. зібр. тв. – Т. 18.
26. Локк Д. Досвід про людське розуміння. – К., 2001.
27. Макіавеллі Н. Державець. – К., 2001.
28. Мамардашвили М. Как я понимаю философию. – М., 1992.
29. Мамардашвили М. Сознание как философская проблема // Вопросы философии. – 1996. № 10.

30. Маркузе Г. Одномерный человек. – М., 1994.
31. Маркс К. До критики політичної економії // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – 2-ге вид. – К.: Політвидав, 1963. – Т. 13.
32. Маркс К. Економіко-філософські рукописи 1844 року // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – К., 1980. – Т. 42.
33. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади. – К., 1993.
34. Ортега-і-Гассет Х. Що таке філософія? // Ортега-і-Гассет Х. Вибрані твори. – К., 1994.
35. Платон. Держава. – К., 2000.
36. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: В 2 т. – К., 1994.
37. Рассел Б. Історія західної філософії. – К., 1995.
38. Рікер П. Історія та істина. – К., 2001.
39. Руссо Жан-Жак. Про суспільну угоду, або Принципи політичного права. – К., 2001.
40. Сартр Жан-Поль. Екзистенціалізм – это гуманізм // Сумерки богов. – М., 1989.
41. Сенека. Нравственные письма к Луцилию. – М., 1977.
42. Сковорода Г. Кольцо. Дружеский разговор о душевном мире // Збір. творів: У 2 т. – Т. 1. – К., 1973.
43. Соловьев В.С. Оправдание добра // Сочинения: В 2 т. – М., 1988.
44. Спиноза Б. Этика: Соч.: В 2-х т. – Т. 1. – М., 1957.
45. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. – К. 1996.
46. Тит Лукреций Кар, Гераклит Эфесский, Парменид, Эмпедокл, Эпикур. Сочинения. – М., 1983.
47. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. – М., 1987.
48. Тойнбі А. Дослідження історії. – К., 1995.
49. Українка Леся. Contra spem spero. Сім струн // Вибрані твори. – К., 1974.
50. Фейєрбах Л. Сутність християнства. – К., 1965.
51. Франкл В. Человек в поисках смысла. – М., 1990.
52. Франко І. Я. Поза межами можливого. Збір. творів: У 50 т. – К., 1986. – Т. 45.
53. Фрейд З. Вступ до психоаналізу. – К., 1998.
54. Фрейд З. Психоанализ. Религия. Культура. – М., 1992.
55. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. – М., 2004.
56. Фромм Э. Бегство от свободы. – М., 2005.
57. Хайдеггер М. Время и бытие. – М., 1993.
58. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. – М., 2003.
59. Шевченко Т. Г. І мертвим і живим...// Кобзар. – К., 1972.
60. Шелер М. Избранные произведения. – М., 1995.
61. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление. – М., 1991.
62. Шпенглер О. Закат Европы. – М., 1993. – Т. 1.
63. Юнг К. Г. Архетип и символ. – М., 1991.
64. Юркевич П. Вибране. – К., 1993.
65. Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М., 1991.

Базова:

1. Горлач М.І. Основи філософських знань: Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: Підручник. – К., 2008.
2. Горський В.С. Історія української філософії. – К., 1997.
3. Васильєв Л. С. Релігієзнавство. – К., 2002.
4. Данильян О.Г., Тараненко В.М. Основи філософії: Навчальний посібник. – Х., 2003.
5. Історія релігії в Україні: Навчальний посібник / За ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького. – К., 1999.
6. Лубський В.І. та інші. Історія релігій. – К., 2002.
7. Лубський В.І. Релігієзнавство. – К., 1997.
8. Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах: Навч. посібник / За ред. М.Ф. Тарасенка. – К., 1997.
9. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань. – К., 2005.
10. Практикум з філософії: Методичний посібник для викладачів та студентів ВНЗ. Під ред. В.Л. Петрушенка. – Львів, 2003.
11. Присухін С.І. Філософія: навч. посібник. – К., 2008.
12. Причепій Е.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д. Філософія: Навчальний посібник. – К., 2000.
13. Релігієзнавство: Навчальний посібник / За ред. М.Ф. Рибачука. – К., 1997.
14. Соціальна філософія. / Під ред. В.П. Андрущенка – К., 2001.
15. Філософія: Навч. посіб./ Л.В.Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін. – К., 2006.
16. Філософія: Підручник для вищої школи./ Під ред. В.Г. Кременя. – Х., 2004.
17. Філософія. Підручник для ВУЗів / Під ред. Г.А. Заїченко.- К., 1995.
18. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: Хрестоматія: Навч. посібн. / За ред. Г.І. Волинки. – К., 2010.
19. Філософія: підручник./За ред. О.П. Сидоренка. – К., 2010.
20. Шаламай Т.Р. Філософія (історія філософії). 10 клас. Розробки уроків. – Х., 2012.

Додаткова:

1. Бичко І.В. Філософія: Курс лекцій. – К., 1993.
2. Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник. – К., 1993.
3. Миронов В.В. Философия. Учебник. – М., 1998.
4. Мусский И.А. 100 великих мыслителей. – М., 2002.
5. Основы современной философии. Учебник для вузов. – Спб., 1997.
6. Радугин А.А. Философия: Курс лекций. – М., 2001.
7. Радугин А.А. Введение в религиоведение: теория, история и современные религии: Курс лекций. – М., 2001.
8. Спиркин А.Г. Философия: Учебник. – М., 2001.
9. Философия: Учебное пособие для студентов вузов. / Под ред. Ю.В. Осичиука. – К., 1994.
10. Философия: Учебник для вузов./ Под ред. проф. В.Н. Лавриненко. – М., 2002.

11. Философия: учебник для вузов. – Ростов на Дону., 1998.
12. Философия / Под ред. Н.И. Жукова.- Мн., 1995.

Інформаційні ресурси:

<http://www.filosof.com.ua/>
<http://tureligious.com.ua/>
<http://www.philosophy.ua/>
<http://all-filosof.ru/>
<http://filosofia.ru/>
<http://www.lib.ru/FILOSOF/>
<http://antology.rchgi.spb.ru/>
<http://filosof.historic.ru/>
http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/index_philos.php

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Диференційований залік.

Критерії оцінювання знань студентів:

«Відмінно» - студент/студентка вільно і творчо володіє навчальним матеріалом визначеним програмою, має діалектичне мислення, аргументовано, науковою термінологією аналізує філософські проблеми, об'єктивно оцінює досягнення філософської науки та її вплив на розвиток та формування світогляду епохи та майбутнього. Вміє використовувати різноманітні джерела знань, вміє застосовувати знання при вирішенні професійних питань. Уміє вдаватися до діалогу, доводити власну громадську та світоглядну позицію. Виконує 90- 100 % обсягу самостійної роботи, приймає активну участь у семінарах, має оцінки «добре» та «відмінно» при написанні самостійних і контрольних робіт.

«Добре» - студент/студентка добре володіє навчальним матеріалом, але має незначні ускладнення при відповіді, потребує незначної допомоги викладача при виборі напрямку відповіді та допускає незначні помилки, неточну аргументацію. Оцінювання подій, ідей, досягнень філософської думки більш емоційне, ніж наукове. Виконує до 80% обсягу самостійної роботи, приймає участь у семінарах, має оцінки «добре» та «задовільно» при написанні самостійних і контрольних робіт.

«Задовільно» - студент/студентка користується лише окремими знаннями дисципліни, порушує логіку відповіді, відповідь не послідовна, допускаються суттєві помилки в знаннях та поясненні питань дисципліни, мова спрощена, оцінювання досягнень філософської думки також спрощене, емоційне, не наукове. Студенту важко підтримувати бесіду, не вистачає доказів для обґрунтування власного погляду. Виконує не менше 50 – 60 % самостійної роботи, участь у семінарах приймає іноді, недостатньо підготовлений, має оцінки «задовільно» (може бути «добре») при написанні самостійних і контрольних робіт.

«Незадовільно» - студент/студентка не володіє необхідними знаннями і практичними навичками дисципліни, не знає основних понять і категорій. Самостійної роботи майже не виконує, на семінарах не відповідає, тому що не готується, якщо і пише самостійні та контрольні роботи, то має оцінки «незадовільно».

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Усне опитування, перевірка конспектів, відповіді на семінарах, тестові завдання, самостійна і контрольна роботи.